

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет магістерської підготовки
Кафедра екологічного права і контролю

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Аналіз відповідності ТОВ «Інтерджус» вимогам екологічного
законодавства»

Виконала студентка групи МЕК–19(ЗФ)
Спеціальності 101 «Екологія»
Освітня програма «Екологічний
контроль та аудит»

Менш Юлія Євгеніївна

Керівник: старший викладач
Тимощук Марина Олександрівна

Консультант: к.геогр.н., доц.
Владимирова Олена Геннадіївна

Рецензент к.геогр.н., доц.
Бунякова Юлія Ярославна

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Інститут, факультет _____ магістерської підготовки _____
 Кафедра екологічного права і контролю _____
 Рівень вищої освіти _____ магістр _____
 (шифр і назва)
 Спеціальність 101 «Екологія» _____
 (шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. зав. кафедри О.Г.Владимирова

к.геогр.н., доц. _____

“23 ” жовтня 2020 року

**З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

МЕНШІ ЮЛІЇ ЄВГЕНІЇВНІ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Аналіз відповідності ТОВ «Інтерджус» вимогам екологічного законодавства»
2. Керівник роботи Тимошук Марина Олександрівна, ст.викладач
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
3. Строк подання студентом роботи 10.12.2020р.
4. Вихідні дані до роботи інвентаризація викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами ТОВ «Інтерджус», інвентаризація відходів, що утворюються на підприємстві, нормативно-правові акти України що охорони атмосферного повітря, поводження з відходами, водоспоживання та водовідведення.
5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ

- 1 Вимоги екологічного законодавства України до діяльності промислових підприємств
- 2 Характеристика підприємства «Інтерджус» як об'єкта дослідження.
- 3 Система управління навколишнім природним середовищем на підприємстві.
- 4 Характеристика впливу діяльності підприємства на стан навколишнього природного середовища.
- 5 Аналіз діяльності ТОВ «Інтерджус» на предмет дотримання вимог екологічного законодавства

Висновки

Перелік джерел посилань

6. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиці з зазначенням даних про відходи, що утворюються на підприємстві, про викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами підприємства.

7. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Владимирова Олена Геннадіївна, к.геогр.н., доцент		

7. Дата видачі завдання 23 жовтня

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Написання 1-го розділу магістерської роботи.	26.10.2020 -5.11.2020		
2	Написання 2-го і третього розділів магістерської роботи.	6.11.2020- 15.11.2020		
3	Рубіжна атестація	16.11.2020		
4	Написання 4-го і 5-го розділів магістерської роботи.	17.11.2020 - 24.11.2020		
5	Формулювання висновків магістерської роботи. Оформлення магістерської роботи	25.11.2020 -30.11.20		
6	Перевірка магістерської роботи науковим керівником, надання відгуку	1.12.2020- 5.12.2020		
7	Перевірка на плагіат	6.12.2020		
8	Перевірка магістерської роботи зав. кафедрою	7.12.2020 - 10.12.2020		
9	Отримання рецензії	10.12.2020 - 14.12.2020		
10	Попередній захист магістерської роботи на кафедрі	15.12.2020 - 16.12.2020		
11	Надання магістерської роботи до деканату	17.12.2020		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)			

Студентка

(підпис)

Менш Ю.Є.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Тимошук М.О.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Аналіз відповідності ТОВ «Інтерджус» вимогам екологічного законодавства.

Менш Юлія Євгеніївна.

Для створення іміджу підприємства, для більшої привабливості його продукції для споживачів в останні роки все більше приділяється уваги екологічному фактору. На теперішній час споживачі будь-яких товарів і послуг при їх придбанні обирають ту продукцію, при виготовленні якої були дотримані екологічні вимоги, а самі компанії - виробники продукції орієнтуються на екологічні пріоритети.

Не дотримання вимог екологічного законодавства, або не готовність підприємств вирішувати екологічні проблеми, які виникають при їх діяльності, можуть значно погіршити репутацію будь-якої компанії.

Метою магістерської роботи було проведення системної оцінки діяльності підприємства «Інтерджус» на предмет дотримання ними вимог екологічного законодавства. Ці дослідження проводилися на основі діючих нормативних і законодавчих документів України та зібраної достовірної інформації про екологічні аспекти виробничої діяльності.

Робота складається з 5 розділів, посилання на 19 джерел. Загальний обсяг магістерської роботи 72 сторінки.

Ключові слова: система екологічного управління, поводження з відходами, охорона атмосферного повітря, водоспоживання, водовідведення.

SUMMARY

Analysis of compliance of LLC "Interjus" with the requirements of environmental legislation.

To create the image of the enterprise, to make its products more attractive to consumers in recent years, more and more attention is paid to the environmental factor. At present, consumers of any goods and services when purchasing them choose the products for the manufacture of which the environmental requirements have been met, and the companies themselves - manufacturers focus on environmental priorities.

Failure to comply with environmental legislation, or the unwillingness of companies to address environmental issues that arise in their activities, can significantly damage the reputation of any company.

The purpose of the master's thesis was to conduct a systematic assessment of the activities of the company "Interjus" for compliance with the requirements of environmental legislation. These studies were conducted on the basis of current regulations and legislative documents of Ukraine and collected reliable information on environmental aspects of production activities.

The work consists of 5 sections, references to 19 sources. The total volume of the master's thesis is 72 pages.

Key words: ecological management system, waste management, air protection, water consumption, drainage.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ	9
ВСТУП	10
1 ВИМОГИ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	12
1.1 Вимоги до діяльності в сфері управління відходами	12
1.1.1 Вимоги до утилізації відходів підприємства	14
1.1.2 Вимоги до збирання відходів	15
1.1.3 Вимоги до зберігання відходів на території підприємства	17
1.1.4 Вимоги щодо ведення обліку відходів	20
1.2 Вимоги щодо охорони атмосферного повітря	24
1.3 Вимоги щодо використання водних ресурсів	30
1.4 Вимоги до побудови системи управління навколишнім середовищем на підприємстві	Ошибка! Закладка не определена.
2 ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА «ІНТЕРДЖУС» ЯК ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ	Ошибка! Закладка не определена.
2.1 Місце розташування підприємства і функціональне використання прилеглих територій	Ошибка! Закладка не определена.
2.2 Фізико-географічні й кліматичні особливості території	Ошибка! Закладка не определена.
2.3 Екологічний податок	Ошибка! Закладка не определена.
3 СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАВКОЛИШНІМ ПРИРОДНИМ СЕРЕДОВИЩЕМ НА ПІДПРИЄМСТВІ	Ошибка! Закладка не определена.
4 ХАРАКТЕРИСТИКИ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА СТАН НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	Ошибка! Закладка не определена.
4.1. Управління відходами	Ошибка! Закладка не определена.
4.1.1. Загальні відомості про відходи, які утворюються на підприємстві	Ошибка! Закладка не определена.

4.1.2. Дозвільні документи та первинний облік відходів.. **Ошибка! Закладка не определена.**

4.1.3. Система поводження з відходами, що утворюються в результаті господарської діяльності ТОВ «Інтерджус»..... **Ошибка! Закладка не определена.**

4.2. Охорона атмосферного повітря..... **Ошибка! Закладка не определена.**

4.3 Охорона водних ресурсів..... **Ошибка! Закладка не определена.**

4.4. Земельні ресурси, забруднення ґрунтів..... **Ошибка! Закладка не определена.**

4.5. Заходи з попередження аварійних ситуацій **Ошибка! Закладка не определена.**

5 АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ІНТЕРДЖУС» НА ПРЕДМЕТ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА **Ошибка! Закладка не определена.**

ВИСНОВКИ..... 35

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ..... 39

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ

КВ – класифікатор відходів;

КУ – класифікатор угруповання;

ДК – Державний класифікатор;

ГДС – гранично допустимий скид;

ГДК – гранично допустима концентрація;

ПОД – первинна облікова документація;

ТОВ – товариство обмеженої відповідальності;

КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності;

ЄДРПОУ – єдиний державний реєстр підприємств, організацій, установ;

ВСТУП

Для створення іміджу підприємства, для більшої привабливості його продукції для споживачів в останні роки все більше приділяється уваги екологічному фактору. На теперішній час споживачі будь-яких товарів і послуг при їх придбанні обирають ту продукцію, при виготовленні якої були дотримані екологічні вимоги, а самі компанії - виробники продукції орієнтуються на екологічні пріоритети. При глобалізації інформаційних потоків велике значення стало мати доведення інформації про діяльність, пов'язану з охороною навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів, до як більшої.

Не дотримання вимог екологічного законодавства, або не готовність підприємств вирішувати екологічні проблеми, які виникають при їх діяльності, можуть значно погіршити репутацію будь-якої компанії. А як відомо, успіх компанії на світовому ринку визначається його репутацією. Якщо репутація компанії погіршується, це призводить до втрат фінансів, особливо коли це пов'язане з її зневагою до екологічних пріоритетів.

Метою магістерської роботи було проведення системної оцінки діяльності підприємства «Інтерджус» на предмет дотримання ними вимог екологічного законодавства. Ці дослідження проводилися на основі діючих нормативних і законодавчих документів України та зібраної достовірної інформації про екологічні аспекти виробничої діяльності.

Критеріями оцінки є:

- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закон України «Про відходи»;
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря»;
- Водний кодекс України;
- Кодекс України Про Надра;
- ДСТУ ISO 14001:2015 Системи екологічного управління.

В ході магістерської роботи був проведений аналіз достатності заходів щодо забезпечення промислової безпеки на підприємстві, а також були надані рекомендації щодо вдосконалення організації діяльності підприємства в галузі охорони довкілля та забезпечення промислової безпеки.

У рамках магістерської роботи вирішувалися такі завдання:

- збір достовірної інформації про екологічні аспекти виробничої діяльності підприємства й формування на її основі висновків;
- встановлення відповідності діяльності підприємства вимогам екологічного законодавства України;
- оцінка впливу діяльності підприємства на стан довкілля;
- оцінка ефективності, повноти й обґрунтованості заходів, які застосовуються для охорони навколишнього природного середовища на підприємстві.

В ході магістерської роботи розглядалися питання й проблеми, які виникають під час господарчої діяльності ТОВ «Інтерджус» стосовно поводження з відходами, викидів шкідливих речовин в атмосферу, водоспоживання та водовідведення, у тому числі проводилась оцінка впливу на довкілля, аналізувалась наявність дозвільних документів, нарахування й сплата екологічних зборів і платежів, система екологічного управління тощо.

В магістерській роботі застосовувалася лише інформації, яка була надана самим суб'єктом господарювання.

Висновки щодо відповідності діяльності підприємства встановленим екологічним вимогам встановлювались на підставі аналізу інформації наведеної у документації, що діє на підприємстві: розпорядчі акти підприємства, дозволи, дані первинної облікової документації, форми державних статистичних звітів; а також на підставі опитування посадових осіб підприємства; результатів огляду виробничих потужностей підприємства й інших документів, наданих ТОВ «Інтерджус».

1 ВИМОГИ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Вимоги до діяльності в сфері управління відходами

При здійсненні операцій у сфері поводження з відходами суб'єкти господарювання зобов'язані дотримуватися вимог законодавства про відходи. Основним законодавчим документом, що регламентує питання пов'язані з поводженням з відходами на підприємстві є закон України «Про відходи».

Згідно зі ст. 17 Закону України «Про відходи» [1], суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами зобов'язані:

- запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;
- визначати склад, властивості і клас небезпеки відходів, що утворюються при їх діяльності;
- виявляти і вести первинний поточний облік кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються;
- подавати щодо відходів статистичну звітність за встановленими формами і в установленому порядку;
- збирати, належно зберігати та не допускати знищення і псування відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, при цьому дотримуватися встановлених вимог екологічної безпеки;
- сприяти максимальній утилізації відходів, реалізації чи передачі їх іншим суб'єктам господарювання, які здійснюють збирання, оброблення та утилізацію відходів;
- забезпечувати екологічно обгрунтоване видалення тих відходів, що не підлягають утилізації за власний рахунок;
- здійснювати зберігання та видалення відходів лише у спеціальних місцях чи об'єктах;

- здійснювати контроль за технічним станом місць чи об'єктів розміщення власних відходів;
- своєчасно в установленому порядку сплачувати екологічний податок, що справляється за розміщення відходів;
- розробити, затвердити в установленому порядку та виконувати плани організації роботи у сфері поводження з відходами;
- розробити та погодити із спеціально уповноваженими органами виконавчої влади план дій на випадок виникнення надзвичайної ситуації, пов'язаної з поводженням з небезпечними відходами.

З метою виконання наведених вище обов'язків та на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 1 листопада 1999 р. № 2034 [2], якою затверджено Порядок ведення державного обліку та паспортизації відходів, суб'єкти господарювання мають виконувати такі роботи:

- виявлення відходів;
- ідентифікація відходів;
- інвентаризація відходів;
- класифікація відходів;
- постановка на первинний облік;
- нормування утворення відходів;
- паспортизація відходів;
- отримання дозволу на здійснення операцій з відходами.

Ці роботи виконуються в межах чинних законодавчих і нормативних актів. Їх слід розглядати як послідовні етапи, кожний з яких пов'язаний і обумовлений попереднім.

Без забезпечення системи (проведення інвентаризації та ідентифікації відходів виробництва і споживання, розроблення паспортів відходів і карток об'єкта утворення відходів, розрахунків нормативів утворення відходів та нормативно-допустимих обсягів утворення відходів, ведення первинного обліку і поточного контролю утворення кожного виду відходів) неможливо

забезпечити правильний облік відходів і, відповідно, обчислення екологічного податку.

Згідно з Постановою КМУ від 31.09.1998р. № 1360 «Про затвердження Порядку ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів» [3] усі об'єкти утворення відходів підлягають державному обліку. Державний облік відходів зводиться до ведення реєстру об'єктів утворення відходів, та реєстру об'єктів оброблення та утилізації відходів. Для прийняття рішення чи включати суб'єкт господарювання до реєстру об'єктів утворення відходів необхідно знати кількість відходів 1, 2, 3, 4 класів небезпеки, що утворюються під час діяльності суб'єкта господарювання і розрахувати показник загального утворення відходів ($P_{зув}$). Цей показник розраховується за формулою:

$$P_{зув} = 5000M_1 + 500M_2 + 50M_3 + 1M_4, \quad (1.1)$$

де M_1 , M_2 , M_3 , M_4 – умовні одиниці, значення яких дорівнює кількості утворення відходів відповідно до класів небезпеки - 1, 2, 3, 4.

Якщо показник загального утворення відходів дорівнює, або перевищує 1000 умовних одиниць на рік, то об'єкт необхідно включати до реєстру об'єктів утворення відходів.

Об'єкти для яких показник загального утворення відходів перевищує 1000, згідно ст.17 закону України «Про відходи», повинні отримувати дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, а суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами, для яких $P_{зув}$ складає від 50 до 1000, зобов'язані щороку подавати декларацію про відходи за формою та у порядку, встановленими Кабінетом Міністрів України.

1.1.1 Вимоги до утилізації відходів підприємства

Всі відходи, які утворюються на підприємстві, для яких в Україні є технології по їх утилізації, мають бути передані на утилізацію. Для цього суб'єкт господарювання, під час діяльності якого утворилися такі відходи, має

заклучити відповідні угоди зі спеціалізованими підприємствами. Якщо на утилізацію передаються небезпечні відходи то відповідні спеціалізовані підприємства повинні мати ліцензію на провадження господарської діяльності із здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

До передачі відходів спеціалізованим підприємства на утилізацію вони можуть тимчасово зберігатися на території суб'єкта господарювання. При цьому треба таке зберігання має відповідати вимогам, які встановлено ДСанПіН 2.2.7.029-99 «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення», затверджених постановою головного державного санітарного лікаря України від 1 липня 1999 р. № 29 [4].

Відповідно до зазначених в [4] гігієнічних вимог кожний суб'єкт господарювання повинен розробити інструкцію та план заходів щодо збирання і тимчасового зберігання промислових відходів на ділянці підприємства (складських приміщеннях, місця зберігання, тощо). До небезпечних відходів відносять відходи 1, 2, 3 класів небезпеки. Такі відходи в місцях їх утворення мають збиратися у закриту тару, призначену для кожного класу небезпеки з дотриманням правил безпеки. Надалі, в залежності від обсягів їх накопичення, відходи мають бути доставлені для тимчасового зберігання на промисловий майданчик (цех, ділянка, склад) та зберігатись у спеціально відведеному місці, з подальшим перевезенням їх на об'єкти утилізації, місця знешкодження або захоронення.

1.1.2 Вимоги до збирання відходів

Відходи мають збиратися за допомогою їх вилучення з місць (об'єктів) утворення. Відходи підлягають сортуванню (за потреби) за заданими ознаками, наприклад, на однорідні складники. Далі відходи на території підприємства зберігаються в спеціалізованих місцях (об'єктах) до тих пір поки не буде забезпечено їх оброблення, перероблення, утилізації або видалення.

Збирати відходи потрібно за видами, марками, класами (категоріями) небезпеки для подальшого визначання найбільш оптимальних напрямів поводження з ними. Змішувати відходи, якщо це не передбачено технологічним регламентом, і унеможлиблює їх подальшу екологічно безпечну утилізацію, забороняється.

По мірі накопичення небезпечні відходи (1-3 класів небезпеки) збирають у закриту тару, призначену для кожної категорії (класу) небезпеки, і доставляють у місця (об'єкти) тимчасового зберігання з дотриманням таких вимог:

- збирати та зберігати відходи на підставі інструкції і плану заходів, що розробляють самі підприємства;

- транспортувати відходи від місць утворення до місць збирання, тимчасового накопичування та зберігати так, щоб не допускати змішування відходів між собою та їх несанкціоноване потрапляння в навколишнє природне середовище;

- збирати надзвичайно небезпечні відходи (1 класу небезпеки) в герметичну, як правило, металеву, закриту тару (сталеві бочки, контейнери тощо);

- збирати дуже небезпечні відходи (2 класу небезпеки), виходячи з їх агрегатного стану, в поліетиленові мішки, пакети, бочки і інші види тари. Тара має бути закритою, що дозволяє запобігти поширенню забруднюючих речовин (інгредієнтів) у довкілля;

- помірно небезпечні відходи (3 класу небезпеки) збирають у закриту тару, яка має забезпечувати їх локалізацію, а також можна збирати і у відкриту тару (якщо іншого рішення немає), і це дає змогу проводити вантажно-розвантажувальні і транспортні роботи, з мінімальним впливом на здоров'я людей, і мінімізує поширення шкідливих речовин у навколишньому середовищі.

Мало небезпечні відходи (4 класу небезпеки) збирають у відкриту тару або на відкритих площадках у вигляді конусоподібної купи, при цьому мають

бути дотримані умови, що дають змогу виконувати транспортні та вантажно-розвантажувальні роботи. Мало небезпечні відходи можуть збиратися разом із комунальними (побутовими) відходами, в спеціальні контейнери, або використовуватися як матеріал для ізоляції, а також для різних робіт у разі планування території без шкідливих наслідків для навколишнього природного середовища та здоров'я населення.

Для збирання і тимчасового зберігання відходів на території підприємства, в цехах, та на ділянках мають бути відведені й обладнані спеціальні майданчики, тара яка встановлена на цих майданчиках повинна мати відповідне маркірування, відсіки, бункери тощо повинні мати чіткі позначання виду відходів, групи, класу небезпеки. Конфігурація та розміри тари повинні забезпечувати легку заповнюваність та відвантаження відходів та робити неможливим їх змішування, а також унеможливити забруднення і псування відходів, особливо тих що можуть бути використані як вторинна сировина [4, 5].

1.1.3 Вимоги до зберігання відходів на території підприємства

На території підприємства зберігання відходів, як і їх тимчасове розміщення, може мати такий характер:

— обумовлене технологічно, а саме: зберігання у цехах, дільницях, допоміжних спорудах при них), що пов'язане з їх первинним збиранням і накопичуванням;

— проміжне (перед остаточним видаленням чи утилізацією) зберігання на промислових площадках, у стаціонарних і нестаціонарних складських приміщеннях, під тимчасовим накриттям тощо.

На території підприємств — суб'єктів господарювання небезпечні відходи зберігають згідно з відповідним встановленим порядком [4].

Обсяги відходів, які зберігати на території підприємства можна, та умови їх зберігання визначають самі підприємства, але вони мають бути погоджені

з місцевими органами спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами. Кількість відходів і умови їх зберігання встановлюються виходячи з: ступеню їх небезпеки для навколишнього природного середовища і здоров'я людини, фізико-хімічних властивостей (зокрема агрегатного стану, летючості тощо), з урахуванням комбінованого впливу та інших характеристик, які наведено у технічному паспорті відходу.

Надзвичайно небезпечні відходи (1 клас небезпеки), а також інші рідкі небезпечні відходи, та небезпечні відходи, що перебувають у газоподібному стані, мають зберігатися у виробничому приміщенні у герметичній тарі і видалятися з цих приміщень протягом доби. Небезпечні відходи очисних споруд, повинні обов'язково пройти очищення, і після їх очищення, також мають бути видалені з виробничих приміщень протягом доби.

Тверді дуже небезпечні відходи (2 клас небезпеки), зокрема сипучі, які зберігають в пластикових або паперових пакетах, мішках, контейнерах, мають бути видалені з виробничих приміщень протягом двох діб.

Строки зберігання вище зазначених відходів у виробничих приміщеннях, можуть бути перевищені, але тільки після погодження з місцевими підрозділами спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами та санітарно-епідеміологічною службою.

Кількість та строки зберігання помірно - та мало небезпечних відходів (3 і 4 клас небезпеки) у виробничому приміщенні встановлюють з огляду на загальні вимоги безпеки (пожежо- та вибухонебезпечність, можливість виникнення аварійних ситуацій, хімічних реакцій тощо).

При зберіганні відходів у виробничому приміщенні мають бути забезпечені вимоги до повітря робочої зони згідно з ГОСТ 12.1.005 [6].

Проміжне зберігання і накопичення небезпечних відходів усіх класів небезпеки на території підприємства може допускатися у таких випадках:

— накопичення відходів до транспортної партії (для перевезення з метою видалення чи утилізації).

— очікування оброблення чи перероблення (з метою наступного транспортування);

— наступної утилізації відходів самим підприємством;

— тимчасової відсутності спеціально відведених місць чи об'єктів видалення.

Якщо не має можливості видалити надзвичайно небезпечні та дуже небезпечні відходи (1 і 2 клас безпеки) з території підприємства згідно із встановленим порядком, то можна їх зберігати у відокремлених приміщеннях, зокрема складських, під тимчасовим накриттям (під навісом) які розміщені на промислових майданчиках (в межах території підприємств, установ, організацій), але тільки з дотриманням зазначених вище вимог. За окремим погодженням з місцевими підрозділами спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами та санітарно-епідеміологічною службою може бути дозволено зберігати такі відходи на території підприємства [4].

Спосіб зберігання відходів визначається ступенем їх безпеки для навколишнього природного середовища та здоров'я людини:

— відходи надзвичайно небезпечні (1 клас безпеки) зберігають у герметичній, як правило, твердій тарі (контейнери тощо);

— відходи дуже небезпечні (2 клас безпеки) зберігають у закритій тарі (закриті ящики, пластикові пакети, мішки тощо);

— відходи помірно небезпечні (3 клас безпеки) зберігають у відкритій чи закритій тарі (ящиках, мішках, пакетах тощо);

— відходи мало небезпечні (клас безпеки) можна зберігати відкрито — навалом, насипом [4].

Зберігання помірно- та малонебезпечних відходів на території промислових площадок у відкритому вигляді (навалом, насипом, у відкритій тарі тощо) дозволено у разі дотримання таких вимог:

— концентрація забруднюючих речовин у приземному шарі атмосфери (на висоті до двох метрів від поверхні землі) не повинна перевищувати 30%

гранично допустимої концентрації (ГДК) згідно з [6] чи іншими відповідними стандартами (нормативами);

— концентрація забруднюючих речовин у ґрунті на території санітарно-захисної зони (СЗЗ), обумовлена міграцією токсичних інгредієнтів відходів, не повинна перевищувати допустимих норм згідно з ГОСТ 17.4.2.01 [7], а в ґрунтових та поверхневих водах — гранично допустимої концентрації згідно з чинними нормативними актами;

— територія промислового майданчику повинна бути розміщена з підвітряного боку, вона повинна мати покрив з непроникливого для токсичних речовин матеріалу та бути обладнана автономним водовідводом. Має бути проведено обвалування та інші заходи, які роблять неможливим потрапляння поверхневого стоку з площадки в загальний водовідвід. Для зазначеного стоку мають бути створені спеціальні очисні споруди, які забезпечують уловлювання і знешкоджування небезпечних речовин;

— відходи, при їх зберіганні, мають бути захищені від впливу атмосферних осадів і вітру.

Всі вимоги, що були зазначені вище, не поширюються на спеціально обладнані місця (об'єкти) видалення відходів (шламонакопичувачі, шлаковідвали тощо), побудовані за відповідними проектами.

Місця (об'єкти), де відходи зберігаються довгостроково (більше двох років), прирівнюються до місць видалення відходів і в такому випадку на них розповсюджуються відповідні вимоги щодо ведення моніторингу, контролю та складання паспортів місць видалення відходів.

1.1.4 Вимоги щодо ведення обліку відходів

Організація належного поводження з відходами на підприємстві, відповідно до вимог законодавства про відходи [1], передбачає необхідність ведення документації, яка стосується як безпосередньо відходів, так і охорони

навколишнього природного середовища від їх негативного впливу на підприємстві загалом.

На підприємстві має бути така документація:

- накази щодо призначення відповідальних осіб і організації роботи з поводження з відходами;
- Положення про службу охорони навколишнього природного середовища (якщо така окрема служба створена);
- посадові інструкції працівників підприємства із зазначенням обов'язків і відповідальності щодо поводження з відходами;
- журнал обліку відходів підприємства, форма №1-ВТ «Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари», паспорти відходів підприємства, реєстрові карти об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів (документація з обліку відходів та місць їх утворення);
- форми державної статистичної звітності про відходи;
- ліцензія щодо поводження з небезпечними відходами (В разі наявності небезпечних відходів);
- дозвіл на здійснення операцій в галузі поводження з відходами (якщо $P_{зуб} > 1000$);
- декларація про відходи (якщо $P_{зуб} < 1000$).

Суб'єкти господарювання повинні вести первинний облік відходів. Первинний облік відходів ведеться відповідно до типових форм первинної облікової документації з використанням технологічної, нормативно-технічної, планово-економічної, бухгалтерської та іншої документації. слід зазначити, що для відображення господарських операцій суб'єкт господарювання може використовувати відповідні типові форми первинного обліку, а також і інші первинні документи, що фіксують факти здійснення цих операцій.

Згідно Постанові Кабінету Міністрів України №2034 [2], первинний облік відходів ґрунтується на даних спостережень за утворенням відходів та здійсненням операцій поводження з ними. Облік відходів охоплює ведення первинного обліку відходів та складання, на основі фактичних даних про

відходи, державної статистичної звітності про відходи. Первинний облік відходів ведуть самі суб'єкти господарювання відповідно до типових форм первинної облікової документації (картки, журнали, анкети) з використанням відповідної нормативно-технічної, бухгалтерської та іншої документації. Зазначені відомості використовують для заповнення форм державної статистичної звітності та ведення паспорта відходів.

Відповідно до Закону України «Про відходи» [4], суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у сфері поводження з відходами, зобов'язані на основі матеріально-сировинних балансів виробництва виявляти і вести первинний поточний облік відходів, а саме: кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються. Крім того суб'єкти господарювання зобов'язані подавати щодо відходів обов'язкову статистичну звітність у встановленому порядку.

Форми звітності, системи звітності, порядок надання і використання інформації про відходи, порядок перегляду їх номенклатури розробляють на основі державного класифікатора відходів ДК 005-96 і затверджують спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади з питань статистики за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами та інших зацікавлених центральних органів виконавчої влади.

Серед форм статистичної звітності з питань поводження з відходами слід зазначити такі:

- форма державної статистичної звітності щодо операцій з брухтом і відходами чорних і кольорових металів;
- форма №14-МТП «Звіт про утворення, використання і поставку вторинної сировини і відходів виробництва»;
- форма №1-небезпечні відходи «Звіт про утворення, оброблення та утилізацію відходів 1-3 класів небезпеки» (тепер №1-відходи «Поводження з відходами за ___ рік»).

У державній статистичній звітності за формою №1-відходи вказуються дані щодо поводження з відходами, що містяться в ДК 005-96. У звіті в довільному порядку відображаються всі відходи 1-4 класів небезпеки, з якими протягом звітного року здійснювалися операції поводження з відходами.

Форму №1-відходи складають суб'єкти господарювання, їхні відокремлені підрозділи, діяльність яких пов'язана зі сферою поводження з відходами I–IV класів небезпеки, за встановленим переліком.

«Звіт про охорону атмосферного повітря» за формою №2-тп (повітря) – річна складають підприємства, організації, установи, які взяті на державний облік за обсягами потенційних викидів забруднювальних речовин в атмосферу.

«Звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі» за формою №1-екологічні витрати подають юридичні особи, їхні відокремлені підрозділи, фізичні особи-підприємці, які здійснюють витрати (капітальні інвестиції або поточні витрати) на охорону навколишнього природного середовища або вносять платежі за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин, скиди забруднених зворотних вод безпосередньо у водні об'єкти, розміщення відходів у навколишньому середовищі, незалежно від форм власності та організаційно-правових форм господарювання.

Для заповнення суб'єктам господарювання відповідних наявних форм державної статистичної звітності з використанням класифікатора ДК 005-96 «Класифікатора відходів» [8] (далі – КВ) рекомендовано такий порядок дій:

- для кожної групи небезпечних відходів або вторинної сировини у відповідній таблиці перехідних ключів знаходять коди класифікаційних угруповань (далі – КУ) відходів за класифікатором;
- за кодами класифікаційних угруповань знаходять у класифікаторі назви відходів, які належать до групи небезпечних відходів або вторинної сировини за таблицею відповідності;

- у форму державної статистичної звітності заносять коди згідно з класифікатором відходів тільки тих класифікаційних угруповань, які фактично є у суб'єкта господарювання;
- необхідні показники відходів зазначають згідно з чинними інструкціями Міністерства статистики України.

Звіти підписує керівник суб'єкта господарювання, який є відповідальним за правильне складання звітів і своєчасне їх подання.

У 2014 році набрав чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру» від 09.04.2014 р. № 1193-VII. Цим Законом скасовується необхідність одержання лімітів на утворення та розміщення відходів, у тому числі й погодження Мінприроди щодо небезпечних відходів та дозволів на розміщення відходів. Ураховуючи зазначені зміни, з 26 квітня 2014 року суб'єкти господарювання почали здійснювати господарську діяльність без одержання лімітів на утворення та розміщення відходів і дозволів на розміщення відходів.

1.2 Вимоги щодо охорони атмосферного повітря

Законодавство про охорону атмосферного повітря передбачає систему правових заходів дозвільного, заборонного, стимулюючого та іншого характеру, які забезпечують охорону атмосферного повітря від забруднення, шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів на нього тощо.

Законодавчим документом, що регламентує питання охорони атмосферного повітря є Закон України «Про охорону атмосферного повітря». Законом України «Про охорону атмосферного повітря» [9] (ст. 13), для забезпечення охорони стану і складу атмосферного повітря, встановлює дозвільну систему регулювання викидів в атмосферу, що породжує відповідні правові наслідки. Викиди шкідливих домішок у атмосферу стаціонарними джерелами можуть здійснюватися тільки за дозволами. В дозволах на викиди

встановлюються допустимі обсяги викидів та умови на яких вони можуть бути здійснені. Обсяги викидів забруднюючих речовин визначаються на основі нормативів граничне допустимих викидів. Порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами встановлюється постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 1995 р. № 3642 [10], а також Порядком розгляду документів та умовами видачі дозволів на викиди в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, затвердженим наказом Мінекобезпеки України від 29 грудня 1995 р. № 1543 [11].

Законодавство про охорону атмосферного повітря зобов'язує суб'єктів господарювання, викиди шкідливих домішок або шкідливі впливи фізичних та біологічних факторів яких перевищують встановлені граничні нормативи, при аваріях та несприятливих метеорологічних умовах можуть призвести до надзвичайних екологічних ситуацій, мати розроблені заздалегідь спеціальні заходи з охорони атмосферного повітря.

Закон України «Про охорону атмосферного повітря» зобов'язує керівників суб'єктів господарювання при виникненні таких надзвичайних екологічних ситуацій повідомити про це відповідні територіальні органи Державної екологічної інспекції України і негайно вживати заходи, які спрямовані на охорону атмосферного повітря та ліквідацію причин і наслідків забруднення атмосферного повітря (ст. 17 Закону).

Комплекс вимог щодо охорони атмосферного повітря від забруднення викидами відпрацьованих газів автотранспорту та інших пересувних джерел та попередження впливу їх фізичних факторів також прописано у законі України «Про охорону атмосферного повітря».

Законодавство України про охорону атмосферного повітря прямо забороняє виробництво та експлуатацію транспортних й інших пересувних засобів, установок, у яких вміст забруднюючих речовин у відпрацьованих газах перевищує нормативи або рівні шкідливого впливу фізичних факторів (ст. 19 Закону).

Захист атмосферного повітря від забруднення виробничими, побутовими та іншими відходами, на теперішній час, набуває важливого значення. Зокрема, складування, зберігання або розміщення виробничого, побутового сміття та інших відходів, які є джерелами забруднення атмосферного повітря пилом, шкідливими газоподібними речовинами та речовинами з неприємним запахом або іншого шкідливого впливу, допускається лише за наявності спеціального дозволу і на територіях, визначених місцевими органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування у межах встановлених ними лімітів з додержанням нормативів екологічної безпеки і за можливості їх подальшого господарського використання. При цьому не допускається спалювання зазначених відходів на території підприємств, установ, організацій і населених пунктів, за винятком випадків, коли це здійснюється з використанням спеціальних установок з додержанням вимог щодо охорони атмосферного повітря. Одночасно законодавство зобов'язує власників або уповноважені ними органи управління підприємств, установ і організацій забезпечувати переробку, утилізацію та своєчасне вивезення відходів, які забруднюють атмосферне повітря, на підприємства, що використовують їх як сировину, або на спеціальні звалища.

Регулювання шкідливого фізичного впливу (звукові коливання, включаючи шуми, та ін.) на атмосферу відноситься до правових заходів охорони атмосферного повітря. Такі заходи можуть бути застосовані до:

- створення і впровадження машин і механізмів з мінімальним рівнем шуму на основі технічного нормування; поліпшення конструкцій транспортних засобів та умов їх експлуатації, а також утримання в належному стані залізничних і трамвайних колій, автомобільних шляхів, вуличних покриттів;
- розміщення підприємств, транспортних магістралей, аеродромів та інших об'єктів з джерелами шуму відповідно до встановлених санітарно-технічних вимог та карт шуму;
- виробництва будівельних матеріалів, конструкцій і технічних засобів та споруд з необхідними акустичними властивостями;

- проведення організаційних заходів для відвернення і зниження виробничих, комунальних, побутових і транспортних шумів, включаючи введення раціональних схем і режимів руху залізничного, повітряного, водного та автомобільного транспорту у межах населених пунктів (ст. 23 Закону).

Якщо зменшити викиди шкідливих домішок і знизити рівні шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря до встановлених нормативів не можливо, то діяльність відповідних суб'єктів господарювання, споруд та інших об'єктів повинна бути припинена або їх виробничий профіль має бути змінений. Так встановлено ст.ст. 15, 17, 20 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [14].

Коли визначаються місця забудови, або проектується будівництва і реконструкції підприємств, споруд та інших об'єктів, що можуть небезпечно впливати на стан атмосферного повітря, обов'язково має бути проведена процедура оцінки впливу на довкілля. Ця процедура проводиться природоохоронними органами, відповідно до законодавства України «Про оцінку впливу на довкілля».

Згідно зі ст. 27 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» [9]: «проектування, розміщення, будівництво і введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, удосконалення існуючих і впровадження нових технологічних процесів та устаткування повинно здійснюватися з обов'язковим дотриманням норм екологічної безпеки, врахуванням сукупної дії викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря і шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів на нього всіма діючими та запланованими для будівництва спорудами і іншими об'єктами, а також з урахуванням накопичення забруднення в атмосфері, транскордонного його перенесення, особливостей кліматичних умов».

Будівництво та введення в експлуатацію нових, а також реконструкція підприємств, споруд та інших об'єктів, які не відповідають вимогам щодо охорони атмосферного повітря законодавством забороняється.

Обов'язкове встановлення санітарно-захисних зон (СЗЗ) є одним із основних засобів попередження шкідливого впливу забруднюючих речовин на атмосферне повітря населених пунктів. Встановлення Санітарно-захисні зони ставить перед собою мету охороняти атмосферне повітря в районах житлової забудови, масового відпочинку і оздоровлення населення при визначенні місць розміщення нових, реконструкції діючих підприємств, споруд та інших об'єктів, які впливають на стан атмосферного повітря.

Санітарно-захисну зону необхідно встановлювати від джерел забруднення до межі житлової забудови, ділянок громадських установ, будинків і споруд, у тому числі дитячих, навчальних, лікувально-профілактичних установ, закладів соціального забезпечення, спортивних споруд та ін., а також територій парків, садів, скверів та інших об'єктів зеленого будівництва загального користування, ділянок оздоровчих та фізкультурно-спортивних установ, місць відпочинку, садівницьких товариств та інших прирівняних до них об'єктів, у тому числі:

- для підприємств з технологічними процесами, які є джерелами забруднення атмосферного повітря шкідливими, хімічними речовинами, що мають неприємний запах та є джерелами забруднення атмосфери біологічними факторами, - безпосередньо від джерел забруднення атмосфери організованими викидами (через труби, шахти) або неорганізованими викидами (через ліхтарі будівель, димлячі і паруючі поверхні технологічних установок та інших споруд тощо), а також від місць розвантаження сировини, промислової продукції або відкритих складів;

- для підприємств з технологічними процесами, які є джерелами шуму, ультразвуку, вібрації, статичної електрики, електромагнітних та іонізуючих випромінювань та інших шкідливих факторів, - від будівель, споруд та майданчиків, де встановлено обладнання (агрегати, механізми), що створює ці шкідливості;

- для теплових електростанцій, промислових та опалювальних котелень - від димарів та місць зберігання і підготовки палива, джерел шуму;

- для санітарно-технічних споруд та установок комунального призначення, а також сільськогосподарських підприємств та об'єктів - від межі об'єкта.

Якщо СЗЗ межує із житловою забудовою, та на її зовнішній межі концентрації забруднюючих речовин та рівні шкідливих факторів не повинні перевищувати їхні гігієнічні нормативи (ГДК, ГДР). Якщо СЗЗ межує із курортно-рекреаційною зоною, на межі СЗЗ концентрації забруднюючих речовин та рівні шкідливих факторів не повинні перевищувати 0,8 ГДК або 0,8 від допустимих фізичних рівнів впливу.

Територія санітарно-захисної зони не повинна розглядатися як резерв розширення підприємств, сельбищної території і прирівняних до них об'єктів.

Розміри нормативних санітарно-захисних зон встановлюються виходячи з санітарної класифікації підприємств, виробництв та об'єктів, яка залежить від характеру виробництва та його викидів. Санітарно-захисна зона залежно від санітарної класифікації підприємства може становити від 50 до 3000 метрів.

В межах санітарно-захисних зонах не можна розміщувати:

- житлові будинки з придомовими територіями, гуртожитки, готелі, будинки для приїжджих, аварійні селища;
- дитячі дошкільні заклади, загальноосвітні школи, лікувально-профілактичні та оздоровчі установи загального та спеціального призначення зі стаціонарами, наркологічні диспансери;
- спортивні споруди, сади, парки, садівницькі товариства;
- охоронні зони джерел водопостачання, водозабірних споруд та споруд водопровідної розподільної мережі.

Землі санітарно-захисної зони підприємств, що забруднюють навколишнє середовище високотоксичними речовинами та речовинами, які мають віддалену дію (солі важких металів, канцерогенні речовини, діоксини, радіоактивні речовини та ін.) не можна використання для вирощування сільськогосподарських культур, пасовищ для худоби [12].

1.3 Вимоги щодо використання водних ресурсів

Все що стосується водних відносин в Україні перш за все регулюється Водним кодексом України від 6 червня 1995 року № 213/95-ВР [13]. Земельні, гірничі, лісові відносини, а також відносини щодо використання та охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря, виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу України, що виникають під час користування водними об'єктами, регулюються відповідним законодавством України.

В Україні водокористувачами можуть бути підприємства, установи, організації і громадяни України, а також іноземні юридичні і фізичні особи та особи без громадянства.

Законодавством встановлені такі поняття як первинні водокористувачі і вторинні водокористувачі.

Первинними водокористувачами вважаються такі, що мають власні водозабірні споруди і відповідне технічне обладнання для забору води.

Вторинними водокористувачами, або їх ще називають абонентами вважаються такі, що не мають власних водозабірних споруд і отримують воду з водозабірних споруд первинних водокористувачів та скидають стічні води в їх системи на умовах, що встановлюються між ними.

Вторинні водокористувачі можуть здійснювати скидання стічних вод у водні об'єкти також на підставі дозволів на спеціальне водокористування.

Законодавством України для водокористувачів встановлено такі зобов'язання:

- економно використовувати водні ресурси, дбати про їх відтворення і поліпшення якості вод;
- використовувати воду (водні об'єкти) відповідно до цілей та умов їх надання;
- дотримуватися встановлених нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та встановлених лімітів забору води, лімітів

використання води та лімітів скидання забруднюючих речовин, а також санітарних та інших вимог щодо впорядкування своєї території;

– використовувати ефективні сучасні технічні засоби і технології для утримання своєї території в належному стані, а також здійснювати заходи щодо запобігання забрудненню водних об'єктів стічними (дощовими, сніговими) водами, що відводяться з неї;

– не допускати порушення прав, наданих іншим водокористувачам, а також заподіяння шкоди господарським об'єктам та об'єктам навколишнього природного середовища;

– утримувати в належному стані зони санітарної охорони джерел питного та господарсько-побутового водопостачання, прибережні захисні смуги, смуги відведення, берегові смуги водних шляхів, очисні та інші водогосподарські споруди та технічні пристрої;

– здійснювати облік забору та використання вод, вести контроль за якістю і кількістю скинутих у водні об'єкти зворотних вод і забруднюючих речовин та за якістю води водних об'єктів у контрольних створах, а також подавати відповідним органам звіти в порядку, визначеному Водним кодексом України та іншими законодавчими актами;

– здійснювати погоджені у встановленому порядку технологічні, лісомеліоративні, агротехнічні, гідротехнічні, санітарні та інші заходи щодо охорони вод від вичерпання, поліпшення їх стану, а також припинення скидання забруднених стічних вод;

– здійснювати спеціальне водокористування лише за наявності дозволу;

– безперешкодно допускати на свої об'єкти державних інспекторів спеціально уповноважених державних органів у галузі використання, охорони та відтворення водних ресурсів, а також громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища, які здійснюють перевірку додержання вимог водного законодавства, і надавати їм безкоштовно необхідну інформацію;

- своєчасно сплачувати збори за спеціальне водокористування та інші збори відповідно до законодавства;
- своєчасно інформувати місцеві Ради, державні органи охорони навколишнього природного середовища та санітарного нагляду про виникнення аварійних забруднень;
- здійснювати невідкладні роботи, пов'язані з ліквідацією наслідків аварій, які можуть спричинити погіршення якості води, та надавати необхідні технічні засоби для ліквідації аварій на об'єктах інших водокористувачів у порядку, встановленому законодавством;
- виконувати інші обов'язки щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів згідно з законодавством.

Законодавством встановлено два види водокористування — загальне та спеціальне.

Водокористування, що здійснюється громадянами для задоволення їхніх потреб (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство, водопій тварин, забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць) називається загальним. Загальне водокористування здійснюється безкоштовно, без закріплення водних об'єктів за окремими особами та без надання відповідних дозволів.

Якщо водний об'єкт наданий в оренду, то загальне водокористування на ньому допускається на умовах, встановлених водокористувачем, за погодженням з органом, який надав водний об'єкт в оренду.

Умови водокористування, а також про заборону загального водокористування на водному об'єкті, наданому в оренду, зобов'язаний доводити до відома населення водокористувач, який узяв водний об'єкт у користування на умовах оренди.

Забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, включаючи забір води та скидання забруднюючих речовин із

зворотними водами із застосуванням каналів вважається спеціальним водокористуванням.

Спеціальне водокористування можуть здійснювати юридичні і фізичні особи насамперед для задоволення питних потреб населення, а також для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних, енергетичних, рибогосподарських та інших державних і громадських потреб.

Для того щоб здійснювати спеціальне водокористування необхідно отримати відповідний дозвіл.

Дозвіл на спеціальне водокористування видається:

– у разі використання води водних об'єктів загальнодержавного значення — державними органами охорони навколишнього природного середовища;

– у разі використання води водних об'єктів місцевого значення — обласними, Київською міською Радою за погодженням з державними органами охорони навколишнього природного середовища.

Дозвіл на спеціальне водокористування містить у собі встановлений ліміт забору води, ліміт використання води та ліміт скидання забруднюючих речовин. У разі настання маловоддя ці ліміти можуть бути зменшені спеціально уповноваженими державними органами без коригування дозволу на спеціальне водокористування.

Суб'єктами господарської діяльності, повинні мати такі документи щодо охорони водних ресурсів:

1. Технологічні нормативи використання води (Водний кодекс України).
2. Гранично допустимі скиди (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами (наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» від 15 грудня 1994 р. № 116).

3. Журнал первинної облікової документації ПОД-11 — журнал обліку водоспоживання водовимірювальними приладами та обладнанням (наказ Державного комітету статистики України від 27 липня 1998 р. № 264).

4. Журнал первинної облікової документації ПОД-12 — журнал обліку водоспоживання (водовідведення) побічними методами (наказ Державного комітету статистики України від 27 липня 1998 р. № 264).

5. Журнал первинної облікової документації ПОД-13 — журнал обліку якості стічних вод, що скидаються (Наказ Державного комітету статистики України від 27 липня 1998 р. № 264).

6. Дозвіл на спеціальне водокористування — у разі спеціального водокористування (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10.08.1992р. №459» від 13 березня 2002 р. № 321).

7. Документи, що підтверджують сплату екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти (Податковий кодекс України).

8. Документи, що підтверджують внесення платежів за використання води (Податковий кодекс України).

9. Статистична звітність за формою 2-ТП (водгосп) (наказ Державного комітету статистики України від 21 червня 2010 р. № 233).

За спеціальне водокористування суб'єкти господарювання вносять плату.

ВИСНОВКИ

Товариство з обмеженою відповідальністю «Інтерджус» спеціалізується на виробництві концентрованого яблучного соку. Компанія володіє власним виробничим комплексом, який розташований на орендованій земельній ділянці площею 1 га.

Підприємство розташоване у Дніпропетровській області, м. Марганець вул. Чарівна 24.

ТОВ «Інтерджусс» розташоване в промисловій зоні на одному проммайданчику. Територія проммайданчику з усіх сторін межує з землями сільгосппризначення.

Об'єкт розташований за межами сельбищної зони.

Аналіз вивчення екологічних аспектів, які виникають в процесі здійснення діяльності ТОВ «Інтерджус» свідчить про високий рівень організації професійної діяльності.

У результаті господарської діяльності ТОВ «ФЕНІКС» утворюються відходи 1-го, 2-го, 3-го та 4-го класів небезпеки.

У ході проведеного дослідження встановлено, що відходи 1-го, 2-го та 3-го класів небезпеки й ресурсовмісні відходи, що утворюються на підприємстві в навколишньому середовищі не розміщуються, а передаються спеціалізованим організаціям на утилізацію, видалення, захоронення або як вторинна сировина на переробку.

Діяльність підприємства, що спрямована на зменшення утворення виробничих відходів при здійсненні технологічних процесів, можна визнати достатньою.

Водні об'єкти підприємством не використовуються, водопостачання здійснюється з систем КП «Марганіцьке виробниче управління водоканалізаційного господарства» згідно із відповідним договором. Скидання стічних вод здійснюється у міську каналізаційну мережу.

Підприємством отриманий дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

У ході проведеного дослідження виявлені такі основні невідповідності діяльності підприємства вимогам діючого природоохоронного та санітарного законодавства України:

1. У звіті з інвентаризації відходів не вказані всі відходи, які можуть утворюватися при веденні господарської діяльності підприємства;
2. Звіт з інвентаризації відходів не погоджений з органами МОЗ, відсутній висновок санітарно-епідеміологічної служби;
3. Відсутня реєстрова карта об'єкта утворення оброблення та утилізації відходів;
4. Відсутній статистичний звіт № 1- відходи за 2019 рік;
5. Відсутній журнал 1-ВТ первинний облік відходів;
6. Відсутні плани заходів щодо зменшення обсягів утворення відходів та викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
7. Відсутній наказ про призначення відповідальних осіб у сфері поводження з відходами;
8. Не наданий генеральний план підприємства з нанесенням місць тимчасового зберігання відходів;
9. Відсутній План локалізації й ліквідація аварійних ситуацій і аварії.

З метою виправлення невідповідностей, що були виявлені, пропонуються наступні заходи:

1. Відкоригувати Технологічний регламент підприємства, та погодити його у органах МОЗ, отримати висновок санітарно-епідеміологічної експертизи;
2. Відкоригувати звіт з інвентаризації відходів та погодити його у Департаменті екології та природних ресурсів та у органах МОЗ, отримати висновок санітарно-епідеміологічної експертизи;
3. Розробити та затвердити реєстрову карту об'єкта утворення оброблення та утилізації відходів, згідно Постанови КМУ від 31.08.1998 р.

№1360 «Про затвердження Порядку ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів»;

4. Заповнити та подати статистичну звітність за формою № 1-відходи за 2019 рік, згідно Наказу Державної служби статистики України від 19.08.2014р. №243 «Про затвердження форм державних статистичних спостережень із екології, лісового та мисливського господарства»;

5. Заповнити та подати статистичний звіт №1-екологічні витрати за 2019 рік, згідно Наказу Державної служби статистики України від 19.08.2014р. №243 «Про затвердження форм державних статистичних спостережень із екології, лісового та мисливського господарства»;

6. Завести журнал 1-ВТ первинний облік відходів та назначити відповідальну особу за його веденням, згідно Закону України «Про відходи» та Наказу Мінприроди України від 07.07.2008р. №342 «Про затвердження типової форми первинної облікової документації № 1-ВТ "Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари" та Інструкції щодо її заповнення»;

7. Розробити та ввести в дію плани заходів щодо зменшення обсягів утворення відходів та викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, згідно Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»;

8. Розробити, затвердити та ввести в дію накази про призначення відповідальних осіб у сфері поводження з відходами, згідно Закону України «Про відходи»;

9. Робітникам підприємства, які безпосередньо здійснюють операції в сфері поводження з відходами, необхідно пройти навчання і отримати посвідчення Міжгалузевого центру охорони праці та промислової безпеки, згідно Закону України «Про охорону праці»;

10. Виконувати умови, які встановлюються в Дозволі № 5111500000-3 на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;

11. Розробити та погодити з Територіальним управлінням Держгірпромнагляду в Дніпропетровській області План локалізації й ліквідація аварійних ситуацій і аварії, згідно Закону України «Про охорону праці».

12. Суб'єкт господарювання повинний забезпечити, щоб усі роботи на об'єкті робилися таким чином щоб викиди в атмосферу не приводили до істотних незручностей за межами об'єкту.

13. Технологічне оснащення повинне бути в належному технологічному стані для мінімізації викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. «Про відходи» Закон України від 5.03.1998р. №187/98-ВР. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187/98>.(дата звернення - 2.11.2020р.)
2. Порядок ведення державного обліку та паспортизації відходів. Постанова КМУ від 1.11.1996р. №2034 База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2034-П> (дата звернення 4.11.2020р.)
3. Порядок ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів» Постанова КМУ від 31.09.1998. №1360. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua./laws/show/1360-П>. (дата звернення – 4.11.2020р.)
4. ДСанПіН 2.2.7.029-99 «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення», затверджених постановою головного державного санітарного лікаря України від 1 липня 1999 р. № 29. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua./laws/show/29>. (дата звернення – 5.11.2020р.)
5. Вигорська Г.П. Роз'яснення щодо вимог законодавство щодо поводження з небезпечними відходами. <http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/Iyerarhiya-povodzhennya-z-vidhodamy.-SHHo-tse-take-i-yak-vprovadyty-v-Ukrayini.pdf>
6. Державний класифікатор ДК 005-96 "Класифікатор відходів" База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua./laws/show/>. (дата звернення – 5.11.2020р.)
7. Про охорону атмосферного повітря. Закон України від 16.10.1992р. №2707-ХІІ База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://rada.gov.ua./laws/show/2707-ВР>. (дата звернення – 6.11.2020р.)

8. Порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами. Постанова КМУ від 29 травня 1995р. № 3642 База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/3642-П](http://rada.gov.ua/laws/show/3642-П). (дата звернення – 7.11.2020р.):

9. Про затвердження Порядку розгляду документів та умов видачі дозволів на викиди в атмосферне повітря стаціонарними джерелами. Наказ Мінкобезпеки України від 29 грудня 1995 р. № 1543. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/1543-н](http://rada.gov.ua/laws/show/1543-н). (дата звернення – 6.11.2020р.)

10. Гетьман А.п., Шульга М.В. Екологічне право України. Підручник. Харків. Право - 2005.

11. Водний кодекс України від 6.06.1995р. №213/95-ВР База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/95-ВР](http://rada.gov.ua/laws/show/95-ВР). (дата звернення – 8.11.2020р.)

12. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25.06.1991р. №1264- XII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/1264-ВР](http://rada.gov.ua/laws/show/1264-ВР). (дата звернення – 10.11.2020р.)

13. Інструкція про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 15 грудня 1994 р. № 116 База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/1164-н](http://rada.gov.ua/laws/show/1164-н). (дата звернення – 10.11.2020р.)

14. Форми обліку водоспоживання та водовідведення. Наказ Державного комітету статистики України від 27 липня 1998 р. № 264. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/264-н](http://rada.gov.ua/laws/show/264-н). (дата звернення – 12.11.2020р.)

15. Порядок погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування . Постанова КМУ від 13 березня 2002 р. №321. База даних

«Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/321](http://rada.gov.ua/laws/show/321) -П (дата звернення – 13.11.2020р.)

16. Форма статистичної звітності 2ТП-водгосп. Наказ Державного комітету статистики України від 21 червня 2010 р. № 233 База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [//http://rada.gov.ua/laws/show/321](http://rada.gov.ua/laws/show/321) -П (дата звернення – 16.11.2020р.)..

17. ДСТУ ISO 14001-2015 Системи екологічного управління. Київ, ДП «Укр.НДНЦ», 2016. URL: https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/ISO_14001-2015 (дата звернення - 20.11.2020р)

18. ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Київ, ДП «Укр.НДНЦ», 2016. URL: [//https://khoda.gov.ua/image/catalog/files/209001](https://khoda.gov.ua/image/catalog/files/209001) (дата звернення – 20.11.2020р)

19. Марганец: к 70-летию города/ уклад. О. М. Максименко та ін. — Дніпропетровськ: Січ, 2008. — 193 с. — ISBN 978-966-511-347-X